ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ GIUSEPPE TESAURO της 26ης Σεπτεμβρίου 1989 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως που εκκρεμεί ενώπιον του πταισματοδικείου του Rethel, και τα οποία έδωσαν αφορμή για την υποβολή του παρόντος προδικαστικού ερωτήματος, μπορούν να συνοψισθούν σε τρεις γραμμές: κατά του Paris, γάλλου ωοπαραγωγού, ασκήθηκε δίωξη επειδή διέθεσε από κατάστημα τύπου υπεραγοράς, φρέσκα αυγά στο κέλυφος των οποίων είχε τεθεί η ημερομηνία ωοτοκίας.

2. Τα νομικά προβλήματα που ανέκυψαν στην παρούσα υπόθεση επιβάλλουν εξέταση της κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως περί εμπορίας των αυγών όχι μόνον, όπως διευκρινίζει το παραπέμπον δικαστήριο, με σκοπό την ερμηνεία της, αλλά προκειμένου να καθορισθεί αν η επίδικη κοινοτική κανονιστική ρύθμιση είναι ή όχι έγκυρη.

3. Όπως προκύπτει από την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση, στην οποία παραπέμπω για μία εκτενέστερη έκθεση των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς και των επιχειρημάτων των διαδίκων, κατά της πωλήσεως εκ μέρους του Paris αυγών στο κέλυφος των οποίων είχε αναγραφεί η ημερομηνία ωοτοκίας ασκήθηκαν (ποινικές, στη Γαλλία) διώξεις για παράβαση των άρθρων 11 και 15 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2772/75 του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1975, περί ορισμένων προδιαγραφών εμπορίας που εφαρμόζονται στα αυγά (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/014, σ. 53, στο εξής: επίδικος κανονισμός). Όπως τονίσθηκε κατά την προφορική διαδικασία, δεν πρόκειται για μεμονωμένη περίπτωση διότι με την ίδια κατηγορία ασκήθηκαν πολλές ποινικές διώξεις. Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι σε ορισμένες περιπτώσεις τα εθνικά δικαστήρια έκριναν ότι έπρεπε να αθωώσουν τους κατηγορουμένους. Αντιθέτως, άλλα δικαστήρια εφάρμοσαν κατά γράμμα τις σχετικές διατάξεις, κρίνοντας ότι η σχετική κανονιστική ρύθμιση δεν έχει περιέλθει σε « αχρησία », ούτε έχει καταστεί « ανίσχυρη », λόγω της τεχνικής εξελίξεως που σημειώθηκε μετά την έκδοση του κανονισμού ή λόγω της ανάγκης διασφαλίσεως πλήρους και ορθής εφαρμογής της αρχής της προστασίας του καταναλωτή. Γι' αυτό και η απόφαση του Δικαστηρίου θα είναι ιδιαιτέρως σημαντική.

4. Κατά τον επίδικο κανονισμό και, ιδίως, κατά το άρθρο 15 αυτού, « τα αυγά δεν επιτρέπεται να φέρουν οποιαδήποτε άλλη ένδειξη εκτός των προβλεπομένων από τον παρόντα κανονισμό ». Το άρθρο 11 απαριθμεί περιοριστικώς τα « διακριτικά σήματα » που επιτρέπεται να τίθενται επί των αυγών του εμπορίου: η ημερομηνία ωοτοκίας δεν περιλαμβάνεται μεταξύ αυτών των « διακριτικών σημάτων ».

5. Στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, ο κατηγορούμενος ισχυρίσθηκε ότι το άρθρο 15 του επιδίκου κανονισμού πρέπει να θεωρηθεί ως αντίθετο προς τη Συνθήκη της Ρώμης και προς το θεμελιώδες δικαίωμα των καταναλωτών για ενημέρωση. Το παραπέμπον δικαστήριο ζητεί, κατά συνέπεια, από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί της ερμηνείας που πρέπει να δοθεί στο άρθρο 15 του επιδίκου κανονισμού υπό το πρίσμα της Συνθήκης.

6. Ας μου επιτραπεί μία προκαταρκτική παρατήρηση. Στην πραγματικότητα, το προδικαστικό ερώτημα δεν μπορεί παρά να αναφέ-

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

ρεται στο κύρος του εν λόγω κανονισμού. Πράγματι, η ερμηνεία των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 15 και 11 δεν δημιουργεί καμία αμφιβολία: η πώληση αυγών που φέρουν την ημερομηνία ωοτοκίας αντιβαίνει προς τις κανονιστικές αυτές διατάξεις. Το πραγματικό πρόβλημα είναι αν ο κοινοτικός κανονισμός που απαγορεύει τη μνεία της ημερομηνίας αυτής είναι έγκυρος.

7. Από την άποψη αυτή δεν χρειάζεται να εξετασθεί επί μακρόν μία από τις υποθέσεις που διατυπώνει το παραπέμπον δικαστήριο, η ενδεχόμενη δηλαδή αντίφαση της επίδικης κανονιστικής ρύθμισης με το άρθρο 86 της Συνθήκης της Ρώμης. Αντικείμενο του άρθρου 86 είναι οι ενέργειες των επιχειρήσεων, ενώ η παρούσα διαδικασία αναφέρεται σε απαγόρευση πωλήσεως προϊόντων που φέρουν την ημερομηνία ωοτοκίας, απαγόρευση που προκύπτει από κοινοτική κανονιστική ρύθμιση: συνεπώς, η παρούσα υπόθεση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 86.

8. Οι αιτιάσεις που διατύπωσε ο Paris ως προς την ύπαρξη αντιφάσεως μεταξύ της απαγορεύσεως αυτής και των επιταγών της προστασίας του καταναλωτή είναι, αντιθέτως, περισσότερο ουσιαστικές και απαιτούν, πάντως, επισταμένη εξέταση.

9. Ως προς το θέμα αυτό, οι απόψεις που διατυπώθηκαν κατά την προφορική διαδικασία συνετέλεσαν στην καλύτερη οριοθέτηση του προβλήματος το οποίο είχε παραμείνει αρκετά αόριστο κατά το στάδιο της έγγραφης διαδικασίας.

10. Το κύριο επιχείρημα του Paris, ότι, δηλαδή, η απαγόρευση, που επιβάλλει ο επίδικος κανονισμός, αναγραφής της ημερομηνίας ωοτοκίας είναι παράνομη, καθόσον δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της προστασίας των καταναλωτών, αναπτύχθηκε περαιτέρω κατά τη διάρκεια της προφορικής διαδικασίας. Ο Paris υποστήριξε, πράγματι, ότι η μόνη ημερομηνία που νομίμως αναγράφεται κατά την έννοια του κανονισμού, εκτός από τη συμπληρωματική συνιστώμενη ημερομηνία της πώλησης, που προβλέπεται για τις μικρές συσκευασίες, δεν εγγυάται την ορθή ενημέρωση των καταναλωτών, καθόσον αυγά δέκα τουλάχιστον ημερών κατά την ημέρα πωλήσεώς τους μπορούν να πωλούνται — νομίμως — ως εντελώς φρέσκα.

11. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα δύο άλλα όργανα που έλαβαν μέρος στην προφορική διαδικασία, δηλαδή η Επιτροπή και το Συμβούλιο, δεν αμφισβήτησαν, καταρχήν, τον ισχυρισμό αυτό. Πράγματι, οι εκπρόσωποι των δύο αυτών οργάνων εξήγησαν στο Δικαστήριο τους λόγους για τους οποίους ο κοινοτικός νομοθέτης προτίμησε να απαγορεύσει τη μνεία της ημερομηνίας παραγωγής, αλλά δεν μπόρεσαν, αφενός μεν, να αποκλείσουν το ενδεχόμενο δημιουργίας καταστάσεων όπως αυτή που περιγράφει ο Paris, αφετέρου δε, να δώσουν πλήρη απάντηση στα ερωτήματα που τους υπέβαλε το Δικαστήριο. Ειδικότερα, και παρά τα επανειλημμένα αιτήματα του Δικαστηρίου, πρέπει να διαπιστωθεί ότι δεν παρασχέθηκαν ικανοποιητικές πληροφορίες ως προς τα κριτήρια που επιτρέπουν εξακρίβωση της φρεσκότητας των αυγών. Αντιθέτως, η Επιτροπή αναγνώρισε ότι δεν υπάρχει αλάνθαστο κριτήριο που να επιτρέπει τον μετά βεβαιότητας προσδιορισμό της ημερομηνίας ωοτοκίας.

12. Θεωρώ, λοιπόν, ότι οι δικαιολογίες που διατύπωσαν τα δύο όργανα καίτοι διευκρινίζουν το « ratio legis » της επίδικης κανονιστικής ρυθμίσεως δεν συνιστούν, ωστόσο, απάντηση στα επιχειρήματα του Paris. Πράγματι, ο τελευταίος δεν ισχυρίζεται ότι ο επίδικος κανονισμός δεν είναι αιτιολογημένος. Υποστηρίζει, αντιθέτως, αν κατάλαβα ορθώς, ότι η εν λόγω απαγόρευση συνιστά εσφαλμένη λύση που έδωσε ο κοινοτικός νομοθέτης σε ένα πραγματικό πρόβλημα: εσφαλμένη λύση

καθόσον λαμβάνει υπόψη της υπερμέτρως τα συμφέροντα των παραγωγών αυγών, εις βάρος των συμφερόντων των καταναλωτών.

13. Προκειμένου, λοιπόν, να δοθεί μία πρακτικώς χρήσιμη απάντηση στο παραπέμπον δικαστήριο, πρέπει να εξετασθεί αν η εν λόγω κανονιστική ρύθμιση βαρύνεται με πλημμέλεια που είναι αρκετά βαρεία ώστε να επισύρει την ακυρότητα.

14. Θεωρώ ότι προς τούτο πρέπει να αποκλεισθεί η περίπτωση ακυρότητας λόγω αντιθέσεως των εν λόγω διατάξεων του παραγώγου δικαίου προς τους πρωτογενείς κανόνες δικαίου, όπως οι διατάξεις της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας ή μια από τις υπέρτερες αρχές του δικαίου. Πρέπει, σχετικώς, να τονισθεί ότι όλα τα μέρη που διατύπωσαν παρατηρήσεις, τόσο κατά την έγγραφη όσο και κατά την προφορική διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, δηλαδή ο Paris, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, το Συμβούλιο και η Επιτροπή, αναγνωρίζουν ότι ένας από τους σκοπούς της επίδικης κανονιστικής ρύθμισης είναι η διασφάλιση της προστασίας του καταναλωτή. Αντιθέτως, οι διάδικοι διαφωνούν ως προς τις συνέπειες της λήψεως υπόψη των συμφερόντων του καταναλωτή: επαρκής, και κατά συνέπεια άψογη για τους μεν, εντελώς ανύπαρκτη και ακόμα και « παραπλανητική » για τους δε, για να επαναλάβω την έκφραση που χρησιμοποίησε ο κατηγορούμενος της κύριας δίκης κατά την προφορική διαδικασία.

Κατά συνέπεια, χωρίς να χρειάζεται να εξετασθούν περαιτέρω οι αντίθετες απόψεις αρχής που διατύπωσαν αντιστοίχως ο Paris και η βρετανική κυβέρνηση, ως προς την ύπαρξη θεμελιώδους δικαιώματος του καταναλωτή για ενημέρωση, περιορίζομαι να διαπιστώσω ότι η επίλυση του *επιμάχου* αυτού *θέματος* δεν είναι αναγκαία στην παρούσα υπόθεση καθόσον οι διαφορετικές απόψεις που διατυπώθηκαν δεν αφορούν το an αλλά το quantum της ενημέρωσης που δικαιούται ο καταναλωτής.

Θεωρώ, επίσης, ότι δεν χρειάζεται να εξετασθεί περισσότερο ένα άλλο επιχείρημα που θα μπορούσε να προβληθεί προκειμένου να υπογραμμισθεί η αντίφαση μεταξύ της εν λόγω κανονιστικής ρυθμίσεως και μιας γενικής αρχής του δικαίου την τήρηση της οποίας εγγυάται το Δικαστήριο, δηλαδή την παραβίαση της αρχής του δικαιώματος της ελεύθερης άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας. Τονίσθηκε ότι η εν λόγω κανονιστική ρύθμιση δεν επιτρέπει στους δυναμικούς παραγωγούς, που έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιήσουν τις αναγκαίες επενδύσεις προκειμένου να αποκτήσουν την ολοκληρωμένη υποδομή που απαιτείται για τη διασφάλιση της ακρίβειας της ενδείξεως της ημερομηνίας ωοτοκίας, όπως και την εμπορία του προϊόντος εντός των 24 ωρών, να εκμεταλλευθούν τη δυνατότητά τους αυτή. Πρέπει, ωστόσο, να τονισθεί σχετικώς ότι όπως προκύπτει από την απόφαση της 8ης Οκτωβρίου 1986, Keller (234/85, Συλλογή 1986, σ. 2897), προκειμένου να συντελεσθεί παραβίαση της αρχής αυτής πρέπει η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση που θέτει ορισμένα όρια στην επαγγελματική δραστηριότητα των οικείων επιχειρηματιών, να θίγει την ίδια την ουσία του δικαιώματος της ελεύθερης ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας. Κατά την άποψή μου, στην παρούσα περίπτωση αποκλείεται περίπτωση παραβιάσεως της ίδιας της ουσίας του εν λόγω δικαιώματος.

15. Συνεπώς, το πραγματικό πρόβλημα που πρέπει να επιλυθεί είναι το αν οι κανονιστικές ρυθμίσεις που θέσπισε το Συμβούλιο και οι οποίες είναι το αποτέλεσμα συμβιβασμού αντικρουομένων συμφερόντων, έχουν δικό τους *εσωτερικό κύρος* ή εάν, θεσπίζοντας τις διατάξεις αυτές, το Συμβούλιο υπέπεσε σε πλάνη η οποία επηρεάζει το κύρος των διατάξεων αυτών.

16. Από τις αιτιολογικές σκέψεις του επιδίκου κανονισμού και από τις διευκρινίσεις των εκπροσώπων των δύο θεσμικών οργάνων κατά την προφορική διαδικασία συνάγεται το συ-

μπέρασμα ότι οι λόγοι για τους οποίους ο κοινοτικός νομοθέτης επέβαλε την υποχρέωση αναγραφής της ημερομηνίας συσκευασίας και απαγόρευσε την αναγραφή της ημερομηνίας ωοτοκίας ανάγονται στους σκοπούς της κοινής γεωργικής πολιτικής, όπως αυτοί εκτίθενται στο άρθρο 39 της Συνθήκης ΕΟΚ, οι οποίοι είναι κατ' ουσία οι εξής:

— συμβολή στη βελτίωση της ποιότητας του προϊόντος·

— εξασφάλιση στους παραγωγούς της Κοινότητας προοπτικών διαθέσεως των προϊόντων τους που να διασφαλίζουν ένα δίκαιο βιοτικό επίπεδο στον γεωργικό πληθυσμό.

Στους δύο αυτούς λόγους προστίθεται και η μέριμνα:

— διασφαλίσεως της επαρκούς ενημερώσεως των καταναλωτών·

— αποφυγής τροποποιήσεων των όρων εμπορίου εντός της Κοινότητας.

17. Ο εκπρόσωπος της Κοινότητας παρατήρησε, σχετικώς, ότι ο κύριος σκοπός της εν λόγω κανονιστικής ρυθμίσεως είναι ο δεύτερος από τους προαναφερθέντες, δηλαδή η διασφάλιση στους παραγωγούς της Κοινότητας ισοδυνάμων προοπτικών διαθέσεως των προϊόντων τους. Πρέπει, σχετικώς, να τονισθεί, όπως υπογράμμισε το Δικαστήριο, ιδίως στη σκέψη 21 της αποφάσεως της 11ης Μαρτίου 1987, Rau (279, 280, 285 και 286/84, Συλλογή 1987, σ. 1069),

« σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου (απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 1973, Balkan, 5/73, Rec. 1973, σ. 1091· απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 1977, Roquette Frères, 29/77, Rec. 1977, σ. 1835· απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 1984, Biovilac, 59/83, Συλλογή 1984, σ. 4057), κατά την επιδίωξη των διαφόρων στόχων που απαριθμούνται στο άρθρο 39 της Συνθήκης, τα κοινοτικά όργανα πρέπει να εξασφαλίζουν τον διαρκή συμβιβασμό των στόχων αυτών, οι οποίοι, αν αντιμετωπισθούν χωριστά, ενδέχεται να αλληλοσυγκρουσθούν. Αν ο συμβιβασμός αυτός δεν επιτρέπει να απομονωθεί ένας από τους στόχους αυτούς σε σημείο που να καθιστά αδύνατη την υλοποίηση των άλλων, τα κοινοτικά όργανα μπορούν να δώσουν πρόσκαιρη προτεραιότητα στον ένα ή τον άλλο από τους στόχους αυτούς, την οποία επιβάλλουν τα γεγονότα ή οι οικονομικές συνθήκες ενόψει των οποίων τα όργανα εκδίδουν τις αποφάσεις τους ».

Μολονότι η κατεύθυνση που είχε αρχικώς ακολουθήσει το Δικαστήριο στην υπόθεση Töpfer (απόφαση της 1ης Ιουλίου 1965, 106 και 107/63, Rec. 1965, σ. 525), κατά την οποία « η εξάρτηση της διασφαλίσεως της σταθερότητας της αγοράς από την προϋπόθεση της διατηρήσεως του βιοτικού επιπέδου των γεωργών, καθιερώνει προφανώς μία ιεράρχηση μεταξύ των κοινωνικών και οικονομικών σκοπών » [1], διευκρινίσθηκε περαιτέρω με τη νεώτερη νομολογία υπό την έννοια ότι οι σκοποί που θέτει το άρθρο 39 δεν μπορούν να επιτευχθούν όλοι ταυτόχρονα και πλήρως, αλλά πρέπει να συμβιβάζονται μεταξύ τους, η σημερινή άποψη του Δικαστηρίου επιβεβαιώνει το συμπέρασμα στο οποίο είχα καταλήξει προηγουμένως, ότι δηλαδή η επιδίωξη του πρωταρχικού σκοπού, όπως τον προσδιόρισε η Επιτροπή κατά την προφορική διαδικασία, δεν πρέπει να θεωρηθεί ως παράβαση, εκ μέρους του Συμβουλίου, των διατάξεων του άρθρου 39 της Συνθήκης.

Ως πρώτο συμπέρασμα μπορεί, συνεπώς, να τονιστεί ότι καίτοι ο κοινοτικός νομοθέτης, προκειμένου να διασφαλίσει την ισοδυναμία των όρων παραγωγής και εμπορίας αυγών, επέλεξε, λαμβάνοντας υπόψη τη μέχρι τώρα εξέλιξη των τεχνικών μεθόδων ελέγχου, ένα

1 — Βλέπε Boulouis J., Chevallier R. M., *Grands arrêts de la Cour de Justice des Communautés européennes*, τόμος 2, δεύτερη έκδοση, σ. 326.

τύπο επισημάνσεως — την ημερομηνία συσκευασίας — που είναι δυνατό να εφαρμόσει ένας μεγάλος αριθμός παραγωγών και όχι μόνο μια μικρή ομάδα εξ αυτών, η κατά προτεραιότητα επιδίωξη του σκοπού αυτού, με τη μέθοδο που επελέγη, δεν αντιβαίνει προς τις διατάξεις του άρθρου 39 της Συνθήκης και συνεπώς, αυτή καθεαυτή, δεν είναι καταδικαστέα.

18. Απομένει να εξετασθεί αν μία ενδεχόμενη ακυρότητα θα μπορούσε να προκύψει είτε από την επιδίωξη ενός αθέμιτου σκοπού είτε από την « απομόνωση ενός μόνον από τους σκοπούς αυτούς με αποτέλεσμα να καθίσταται αδύνατη η υλοποίηση των υπολοίπων ».

19. Μεταξύ των σκοπών που επιδιώκει ο επίδικος κανονισμός περιλαμβάνεται, όπως προαναφέρθηκε, η αποφυγή της μεταβολής των εμπορικών ρευμάτων στην Κοινότητα. Τόσο το Συμβούλιο όσο και η Επιτροπή επέμειναν στον σκοπό αυτό ισχυριζόμενοι ότι η απαγόρευση της μνείας της ημερομηνίας ωοτοκίας επιβάλλεται για τη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων σε μια ενιαία αγορά. Τόνισαν, ιδίως, ότι η ημερομηνία ωοτοκίας θα δημιουργούσε πρόσθετα προβλήματα ελέγχου κατά την εξαγωγή προς άλλα κράτη μέλη, που θα μπορούσαν να παρεμποδίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία του προϊόντος.

20. Καίτοι πρέπει να ομολογήσω ότι το επιχείρημα αυτό με φέρνει σε αμηχανία καθόσον όσο και αν είναι θεμελιώδης η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας δεν νομίζω ότι συνεπάγεται οπωσδήποτε απαγόρευση της μνείας της ημερομηνίας ωοτοκίας, θεωρώ ότι επιδιώκοντας την επίτευξη του σκοπού αυτού και μάλιστα όχι μεμονωμένως, αλλά στο πλαίσιο του άλλου κατά προτεραιότητα σκοπού που εξετάσθηκε πιο πάνω, το Συμβούλιο δεν έλαβε μέτρα δυσανάλογα σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό που να συνεπάγονται ακυρότητα του κανονισμού.

21. Πρέπει, τέλος, να εξετασθεί αν μια ενδεχόμενη ακυρότητα μπορεί να στηριχθεί στην υπέρμετρη επιδίωξη ενός ή περισσοτέρων από τους προαναφερθέντες σκοπούς εις βάρος των υπολοίπων. Αυτή είναι, προφανώς, η άποψη που υποστηρίζει ο Paris. Προέβαλε, ιδίως, το επιχείρημα ότι υπό το πρόσχημα της διασφαλίσεως της ομαλής λειτουργίας της αγοράς, ο εν λόγω κανονισμός αποβλέπει, στην πραγματικότητα, στη μη γνωστοποίηση στον καταναλωτή της ακριβούς ημερομηνίας ωοτοκίας. Συνεπώς, η προσπάθεια διασφαλίσεως των συμφερόντων των γεωργών έχει ως αποτέλεσμα τη διάψευση των δικαιολογημένων προσδοκιών των καταναλωτών για ενημέρωση ως προς την πραγματική φρεσκότητα των αυγών.

22. Πώς πρέπει να κριθεί το επιχείρημα αυτό; Είναι, καταρχάς, αδιαμφισβήτητο ότι έχει το προσόν να εφιστά την προσοχή του Δικαστηρίου σε μια πραγματική κατάσταση που φαίνεται παράδοξη. Ακόμα και αν γίνει δεκτό (και ομολογώ ότι στον τομέα αυτό βρισκόμαστε στον χώρο των υποθέσεων και ότι η ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία δεν αποσαφήνισε τα πράγματα) ότι η ημερομηνία συσκευασίας μπορεί να ελεγχθεί κατά τρόπο περισσότερο αξιόπιστο και εύκολο από ό,τι η ημερομηνία ωοτοκίας, δεν πρέπει να παραβλέπεται ότι η ημερομηνία συσκευασίας υποδηλώνει απλώς, ας μου επιτραπεί η ταυτολογία αυτή, την ημερομηνία κατά την οποία συσκευάσθηκαν τα αυγά. Ειδικότερα, η ημερομηνία αυτή δεν εγγυάται πλήρως τη φρεσκότητα του αυγού. Επαναλαμβάνω δε, ότι η Επιτροπή δέχθηκε κατά την προφορική διαδικασία ότι από την εξέταση του αεροθαλάμου δεν μπορεί να καθορισθεί η ημερομηνία ωοτοκίας.

Στο σημείο αυτό είναι εύλογο να τεθεί το ερώτημα αν η υποχρέωση αναγραφής ενδείξεως από την οποία να προκύπτει η ημερομηνία ωοτοκίας αποκλειστικώς κατά τρόπο έμμεσο, δηλαδή μόνον αν θεωρηθεί βέβαιο ότι οι κανόνες περί συλλογής και επισημάνσεως

έχουν τηρηθεί επακριβώς, διασφαλίζει πράγματι τα συμφέροντα του καταναλωτή. Εξάλλου: υπό τις προϋποθέσεις αυτές είναι δικαιολογημένη η απαγόρευση αναγραφής μιας άλλης ημερομηνίας, της ημερομηνίας ωοτοκίας, με το επιχείρημα ότι κατά το παρόν στάδιο εξελίξεως της τεχνικής και της οργανώσεως των επιχειρήσεων που παράγουν και διανέμουν αυγά, ο έλεγχος δεν θα ήταν αξιόπιστος, ενώ είναι γνωστό ότι η μόνη ημερομηνία που μπορεί νομίμως να αναγραφεί είναι ίσως περισσότερο εύκολο να ελεγχθεί αλλά δεν παρέχει ασφαλώς περισσότερη ενημέρωση από το μοναδικό πληροφοριακό στοιχείο το οποίο, κατ' ουσία, ενδιαφέρει τον καταναλωτή, δηλαδή την πραγματική φρεσκότητα του αυγού;

23. Το γεγονός ότι η απαγόρευση αναγραφής της ημερομηνίας ωοτοκίας μπορεί, εκ πρώτης όψεως, να θεωρηθεί ως « υπερβολική αντίδραση » του νομοθέτη — δεδομένου ότι εν πάση περιπτώσει η παραβίαση της απαγορεύσεως αυτής δεν πρόκειται να επιδεινώσει την κατάσταση, η οποία χαρακτηρίζεται ήδη από την έλλειψη διαφάνειας για τον καταναλωτή, ο οποίος υποχρεώνεται να αποδεχθεί την ημερομηνία συσκευασίας, η οποία ελάχιστα αποκαλύπτει ως προς την πραγματική φρεσκότητα του προϊόντος — αποτελεί επαρκές στοιχείο ώστε να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η ισσοροπία που πρέπει να επιδιώκει το Συμβούλιο μεταξύ διαφόρων στόχων που είναι συχνά αντιφατικοί μεταξύ τους, έχει διαταραχθεί στην παρούσα περίπτωση κατά τρόπο απαράδεκτο;

24. Δεν νομίζω ότι πρέπει να διαβούμε το όριο αυτό. Πράγματι, αποτελεί πάγια νομολογία ότι ως προς την εκτίμηση μιας σύνθετης οικονομικής κατάστασης, τα κοινοτικά όργανα διαθέτουν ευρεία εξουσία εκτιμήσεως, την οποία μπορεί να περιορίσει το Δικαστήριο μόνον όταν συντρέχει περίπτωση πρόδηλης πλάνης, καταχρήσεως εξουσίας ή προφανούς παραβάσεως των ορίων της διακριτικής εξουσίας.

25. Όπως, όμως, προκύπτει από τις σκέψεις που προαναφέρθηκαν αυτό δεν συμβαίνει στην παρούσα περίπτωση.

Η μόνη επίκριση που θα μπορούσε τελικώς να διατυπωθεί κατά της επίδικης κανονιστικής ρύθμισης είναι ότι προέβη σε μία επιλογή ως προς τις ενδείξεις που μπορούν να τίθενται στο κέλυφος του αυγού η οποία δεν μπορεί να διασφαλίσει πλήρως τον καταναλωτή ως προς την φρεσκότητα του προϊόντος που αγοράζει. Ούτε, όμως, η ημερομηνία ωοτοκίας θα μπορούσε να του παράσχει τη διασφάλιση αυτή, καθόσον, όπως τονίσθηκε, δεν υπάρχει προφανώς αξιόπιστη μέθοδος ελέγχου της φρεσκότητας των αυγών. Τα στοιχεία αυτά δεν συνθέτουν, προφανώς, μία από τις τρεις πλημμέλειες που προανέφερα.

26. Ενόψει των σκέψεων αυτών προτείνω να δοθεί στο παραπέμπον δικαστήριο η απάντηση ότι το άρθρο 15 του κανονισμού 2772/75 του Συμβουλίου έχει την έννοια ότι απαγορεύεται η αναγραφή επί των αυγών άλλων ημερομηνιών εκτός από εκείνες που προβλέπει ο κανονισμός, όπως η ημερομηνία ωοτοκίας, καθώς και ότι από την εξέταση του ερωτήματος που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο δεν προέκυψαν στοιχεία ικανά να επηρεάσουν το κύρος του προαναφερθέντος άρθρου 15.